ENERGIATEHOKKUUS-
sopimukset

Diaarinumero: 92/23/2010
Voimassaolo: 21.1.2010 – toistaiseksi
Päivitetty 30.9.2010

Maatilojen ENERGIANHALLINTAPALVELUJEN YLEISOHJEET (Maatilan energiasuunnitelma)

Maaseutuvirasto

Käsitteitä ja määritelmiä

Maatila

Tuetun maatilan energiasuunnitelman saavan maatilan määritelmä on tässä yleisohjeessa sama kuin mitä energiasuunnitelmatuesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1000/2009) 6 §:n laeissa on säädetty.

Maatilan energianhallintapalvelu

Maatilan energianhallintapalveluilla tarkoitetaan tilan omavalvontana toteuttamaa ohjeistettua energiatehokkuuden parantamismenettelyä sekä MMM:n rahoittamana ja Mavin toimeenpanemana toteutettuja maatilan energiasuunnitelmia ja maatilan energiakatselmuksia.

Maatilan energiasuunnitelma, energiasuunnitelma

Asiantuntijaorganisaatioiden, MMM:n ja Mavin kehittämä maatilojen, maaseutuyritysten ja kauppapuutarhojen energian käytön tehokkuuden parantamisen ja uusiutuvien energiamuotojen edistämisen palvelu. Palvelu perustuu ympäristöjärjestelmistä tuttuun jatkuvan parantamisen periaatteen mukaiseen menettelyyn. Siinä asiantuntija määrittelee maatilan edustajan kanssa kehityspolun ja sopii toimenpiteiden vaiheet, aikataulun ja niiden sisällön sekä seuraa sovittujen toimenpiteiden toteutumista ja saavutettuja säästöjä. Energiasuunnitelman toteutus jakautuu seuraaviin osiin:

1. Käynnistäminen (sisältäen tilakäynnin ja raportoinnin)

2. Toteutus, seuranta ja jatkuva parantaminen.

Maatilan energiasuunnitelman toteutus- ja raportointiohjeet

Ohje, joka kuvaa palvelun sisältöä, raportointitapaa ja jatkon suunnittelua. Ohje koostuu yleisistä ohjeista, laajennetusta mallisisällysluettelosta (ja malliraporteista).

Maatilan energiasuunnitelman laatija, maatilan energiasuunnittelija

Mavin hyväksymä tuetun maatilan energiasuunnitelman laatija, joka täyttää valtioneuvoston asetuksen (1000/2009) 5 §:ssä asetetut edellytykset.

Maatilan energiakatselmus, energiakatselmus

Asiantuntijoiden ja maatilan yhteistyössä suorittama maatilaa, maaseutuyritystä tai kauppapuutarhaa koskeva perusteellinen selvitys

- rakennusten, työkoneiden ja tuotannon energian sekä veden käytön tehokkuuden nykytilasta.
- taloudellisista tehostamismahdollisuuksista kannattavuuslaskelmineen.
- taloudellisista mahdollisuuksista uusiutuvien energioiden tuotannon lisäämiseksi ja käytön tehostamiseksi tilalla.

Energiakatselmuksen tavoitteena on tehostaa kohteen energiankäyttöä ja saavuttaa kustannussäästöjä sekä pienentää energiankäytöstä aiheutuvia CO_2-päästöjä analysoimalla uusiutuvan energian tuotannon ja hyödyntämisen tehostamismahdollisuuksia maatilalla. Tavoitteena on luoda perusta jatkuvan parantamisen toimintamallille, johon myös katselmuksen teettävä maatila sitoutuu.

Maatilan energiakatselmusten tekeminen tullaan käynnistämään myö-

hemmin.

Maatilan omavalvontasuunnitelma

Omavalvontasuunnitelma on maatilan itsenäisesti toteuttama energianhallinnan kehittämisen malli. Joillakin tiloilla se voi johtaa jatkotyönä erikseen tilattavaan energiasuunnitelma- tai energiakatselmuspalveluun. Omavalvontasuunnitelmaa suositellaan maatiloille, joiden energian vuosikulutus on alle 100 000 kWh.

Omavalvontasuunnitelma on ohjeistus, jota seuraamalla maatila itsenäisesti

- selvittää nykyisen energiankäyttönsä
- kehittää energiankäytön seurantaa
- tunnistaa mahdolliset energiatehokkuustoimenpiteet
- selvittää mahdollisuuksiaan uusiutuvan energian käyttöön.

Maatila saa ohjelmaan liittymisen jälkeen operaattorilta tarvittavan ohjeistuksen omavalvontasuunnitelman toteuttamiseen.

Omavalvontasuunnitelman toteuttamista ei tueta.

Mavin yleisohje, yleisohje

Tämä ohje. Yleisohje päivitetään pääsääntöisesti vuosittain. Erityisesti ohjelman ensimmäinen vuosi tulee olemaan vielä kehitys- ja käynnistysvuosi, jonka aikana saatujen kokemusten perusteella yleisohje päivitetään.

MMM

Maa- ja metsätalousministeriö

Mavi

Maaseutuvirasto

Operaattori, Motiva Oy

Operaattori osallistuu maatalouden energiaohjelman ja energianhallintamallien toimenpanoon MMM:n toimeksiannon mukaisesti.

MTK

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK r.y.

SLC

Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund

TEM

Työ- ja elinkeinoministeriö

ELY-keskus

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Sisällysluettelo

Käsitteitä ja määritelmiä **2**
1 Johdanto **5**
1.1 MAATILOJEN ENERGIAOHJELMAN JA ENERGIAHALLINTAPALVELUJEN TAVOITTEET 5
1.2 ENERGIAHALLINTAPALVELUJEN OSAPUOLET 5
1.3 ENERGIAHALLINTAPALVELUJEN OHJEISTUS 6
2 Maatilan energiasuunnitelman laatija **7**
3 Maatilan liittyminen energiaohjelmaan **8**
4 Maatilan Energiasuunnitelma **8**
4.1 MAATILAN ENERGIASUUNNITELMAN TOTEUTUS- JA RAPORTOINTIOHJEET 9
4.2 ENERGIASUUNNITELMAN LAATU JA TIETOJEN TOIMITTAMINEN 10
5 Tuki energiahallintapalveluihin **11**
5.1 TUEN SAAJA 11
5.2 TUEN HAKEMINEN 12
5.3 TUEN MAKSAMINEN 12
5.4 ENERGIASUUNNITELMATUEN PIIRIIN HYVÄKSYTTÄVÄT KUSTANNUKSET 13
6 Maatilan energiaohjelman seuranta **13**
7 Valvonta **13**

1 Johdanto

Tässä yleisohjeessa esitetään mm. ohjeet maatilojen energiasuunnitelmien toteuttamiseksi ja tulosten seuraamiseksi. Ohjeessa kuvataan eri osapuolten tehtäviä ja velvoitteita, joilla pyritään osaltaan varmistamaan toiminnan tuloksellisuus ja yhdenmukainen toteutus.

1.1 Maatilojen energiaohjelman ja energiahallintapalvelujen tavoitteet

Maatilojen energiaohjelman ja energiahallintapalvelujen tavoitteena on toteuttaa kansallista ilmasto- ja energiastrategiaa edistämällä energiansäästöä ja uusiutuvien energialähteiden käyttöä Suomessa. Asetettujen kasvihuonekaasupäästöjen vähennystavoitteiden saavuttamiseksi on energiatehokkuustoimien käyttöönottoa tehostettava ja varmistettava kaikilla sektoreilla.

Käynnistämällä maatilojen energiaohjelman MMM pyrkii hallinnonalansa osalta toteuttamaan energiapalveludirektiivin (Direktiivi energian loppukäytön tehokkuudesta ja energiapalveluista 2006/32/EY) asettamia vaatimuksia. Tavoitteena on myös tukea maatilojen energian käytön jatkuvaa tehostamista.

1.2 Energiahallintapalvelujen osapuolet

Maatilojen energiahallintapalvelujen osapuolia ovat:

1. Maa- ja metsätalousministeriö (MMM)

MMM määrittelee ohjelman toimeenpanossa tarvittavat viranomaistehtävät ja valmistelee säädökset. MMM osoittaa säädösten ja käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa varoja tukiin, joita maksetaan maatilojen energiaohjelman mukaisten energiasuunnitelmien ja energiakatselmusten kustannuksista sekä maatilan energiasuunnitelmissa ja -katselmuksissa todettujen energiansäästöön ja uusiutuviin energialähteisiin liittyvien investointien tekemiseen. MMM osoittaa käytössä olevien määrärahojen puitteissa myös varoja ohjelman operaattorille, jotta operaattori voi toteuttaa sopimuksessa sille osoitetut tehtävät. MMM kehittää sopimusjärjestelmää yhteistyössä muiden osapuolten kanssa.

2. Maaseutuvirasto (Mavi)

Mavilla on päävastuu maatilojen energiaohjelman toimeenpanosta. Mavi hyväksyy maatilan energiasuunnitelman laatijoiksi valtioneuvoston asetuksessa (1000/2009) mainitut edellytykset täyttävät hakijat ja ylläpitää heistä rekisteriä. Mavi kehittää toimintaa, antaa ohjeistuksia ja maksaa ELY-keskusten esityksestä energiasuunnitelmatukea.. Lisäksi Mavi valvoo energiasuunnitelmien laatua sekä tuki- ja maksuhakemusten käsittelyä.

3. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY-keskukset)

Maatila lähettää ELY-keskukseen liittymisasiakirjan. ELY-keskus tarkastaa, että liittymisasiakirja on asianmukaisesti täytetty ja kirjaa (sähköpostiosoite ja liittymispäivämäärä) sen Tukisovellukseen sekä diaariin. Tämän jälkeen ELY-keskus lähettää maatilalle vahvistuksen maatilojen energiaohjelmaan liittymisestä. ELY-keskus käsittelee maatilan energiasuunnitelman laatijalta tulleet tuki- ja maksuhakemukset ja tarkastaa ja kirjaa ne tukisovellukseen. ELY-keskus seuraa myös energiasuunnitelmiin varattujen rahojen riittävyyttä.

4. Maatila

Maatila voi vapaaehtoisesti liittyä maatilojen energiaohjelmaan lähettämällä liittymisasiakirjan ELY-keskukseen. Energiakulutukseltaan pienemmät maatilat voivat toteuttaa omatoimisesti ns.

omavalvontaa. Omavalvontaa suositellaan maatiloille, joiden energian vuosikulutus on alle 100 000 kWh. Energiankulutukseltaan suuremmille tiloille voidaan laatia maatilan energiasuunnitelma tai -katselmus (katselmukset käynnistetään myöhemmin). Maatiloilla tavoitteena on energiatehokkuuden jatkuva parantaminen.

Maatilan energiasuunnitelmatuen tai energiahallintapalvelujen saannin edellytyksenä on maatilojen sitoutuminen pitkäjänteiseen työhön energiatehokkuuden parantamiseksi sekä uusiutuvan energian käytön edistämiseksi ja tehostamiseksi. Tämän sitoutumisen maatilat osoittavat liittymällä maatilojen energiaohjelmaan, joka on tuetun suunnitelman saannin edellytys.

Maatilan energiasuunnitelman teettävä maatila valitsee maatilan energiasuunnitelman laatijan Mavin ylläpitämästä rekisteristä. Energiasuunnitelmatuen hakee energiasuunnitelman laatija. Maatilan maksaessa omakustannusosuuden se samalla osaltaan hyväksyy suunnitelmaraportin.

5. Maatalouden tuottajajärjestöt

Maatalouden tuottajajärjestöt (Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK r.y., Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund (SLC), Kauppapuutarhaliitto r.y ja Puutarhaliitto) osallistuvat maatilojen energiaohjelman kehitystyöhön, markkinoivat jäsenilleen energiahallintapalveluja sekä opastavat niiden käynnistämisessä ja toteutuksessa.

6. Operaattori

MMM valitsee maatilojen energiaohjelman operaattorin. Vuosina 2009–2011 operaattorina toimii Motiva Oy. Energianhallintapalvelujen osalta operaattorin tehtävänä on mm. koordinoida ja järjestää energiasuunnitelmien laatijoille perehdyttämiskoulutusta, avustaa Mavia energiasuunnitelmien laadunvalvonnassa sekä vastata jatkuvan parantamisen periaatteen toteutumisen seurannasta.

7. Maatilan energiasuunnitelman laatija

Maatilan energiasuunnitelman laatijaksi hyväksytään henkilö, jolla on riittävä pohjakoulutus ja asiantuntemus (ks. kohta 2). Laatijaksi hyväksyttävän tulee suorittaa Mavin hyväksymä maatilojen energiasuunnitelmien laatimista koskeva perehdyttämiskoulutus.

Maatilan energiasuunnitelman laatijan on tehtävä suunnitelma mm. valtioneuvoston asetuksen, Mavin ja Motiva Oy:n ohjeistuksen mukaisesti.

8. Muut tahot

Maatilojen energiaohjelman toteutukseen voivat jatkossa osallistua tahot, joiden kanssa ministeriö on erikseen sopinut energiahallintapalvelujen toteutukseen liittyvistä palveluista.

1.3 Energiahallintapalvelujen ohjeistus

Maatilan energiasuunnitelmatuen taustalla on valtioneuvoston asetus (1000/2009 muut. 1287/2009). Mavin määräyksissä on kuvattu tarkemmin tuen hakemiseen, tuen myöntöön ja maksamiseen liittyvät yksityiskohdat.

Energiapalvelun yleiset ja hallinnolliset menettelytavat on kuvattu tässä yleisohjeessa. Energiasuunnitelman ohjeistuksena käytetään Maatilan energiasuunnitelman toteutus- ja raportointiohjetta. Toteutus- ja raportointiohjetta on noudatettava kohteiden erityispiirteet huomioon ottaen.

Maatilan energiassuunnitelmatuen hakemista ja maksamista varten on tarkemmat ohjeet lomakkeiden liitteenä. Lomakkeet ohjeineen löytyvät internet-osoitteesta http://lomake.mmm.fi -> maatilojen energiaohjelma -> maatilan energiasuunnitelma.

2 Maatilan energiasuunnitelman laatija

Kelpoisuusvaatimukset ja perehdyttämiskoulutus

Maatilan energiasuunnitelman laatijaksi hyväksyttävällä henkilöllä tulee olla teknisen alan koulutus (sähkö-, lvi-, rakennus- tai muun vastaavan teknisen alan koulutus) tai maatalous-, metsätalous-, hevostalous- tai puutarha-alan koulutus. Koulutukseksi voidaan hyväksyä myös ammattikorkeakouluissa tai vastaavissa oppilaitoksissa järjestettävät vähintään 30 opintopisteen laajuiset maatilojen energia-asioihin keskittyvät täydennyskoulutukset.

Suunnittelijaksi hyväksyttävällä tulee olla hyvä perehtyneisyys maatalouden energia-asioihin ja tuotanto-olosuhteisiin. Perehtyneisyydellä tarkoitetaan työkokemuksen ja/tai opintojen myötä tullutta asiantuntemusta. Laatijaksi hyväksyttävän tulee lisäksi suorittaa Mavin hyväksymä maatilojen energiasuunnitelmien laatimista koskeva perehdyttämiskoulutus.

Onnistunut ja tuloksellinen kenttätyöpäivän toteutus edellyttää energiasuunnittelijalta palvelu-henkisyyttä ja kokonaisvaltaista käsitystä energiapalvelutoiminnasta sekä maatilojen energiaky-symysten erityispiirteistä. Lisäksi maatilan energiasuunnitelman laatijalta edellytetään laaja-alaista tietämystä ja kokemusta energian käytön tehokkuuden ja uusiutuvan energian käytön eri osa-alueilta. Maatilan energiasuunnitelman laatijalta ei edellytetä kaikkien energia-alan teknis-ten osa-alueiden yksityiskohtien tuntemusta, mutta tehokkaan vuoropuhelun edellytyksiä ovat:

- maatilan energiakysymysten ymmärtäminen
- energiayksiköiden tuntemusta ja eri polttoaineiden ominaisuuksien (lämpöarvot ym.) tuntemus
- sähkötehon ja -energian käsitteiden, sähkötariffien, sähkön hinnoittelun ja sähkölasku-tuksen hallinta
- laitteiden ja järjestelmien lämpö- ja sähköenergian kulutuksen laskennan perusteiden osaaminen
- energian hankintavaihtoehtojen ja uusiutuvien energiamuotojen käytettävyyden perus-teiden tuntemus
- alueellisen (yleinen energiatehokkuus, energiakatselmus, uusiutuvat energiat, erityis-prosessit ym.) palvelutarjonnan ja energiapalveluyritysten tuntemus.

Mavin hyväksymään perehdyttämiskoulukseen suositellaan osallistuttavan vasta siinä vaiheessa, kun maatilan energiasuunnitelman laatijaksi hakija katsoo täyttävänsä edellä esitetyt koulutus- ja perehtyneisyysvaatimukset. Perehdyttämiskoulutuksen suorittaminen hyväksytysti ei yksi-nään takaa sitä, että Mavi hyväksyisi hakijan maatilan energiasuunnitelman laatijaksi.

Energiasuunnitelman laatijaksi hyväksymistä haetaan Mavin vahvistamalla lomakkeella nro 441. Lomake ohjeineen löytyy Internet-osoitteesta http://lomake.mmm.fi Suunnittelija voi toimia maatilojen energiasuunnitelman laatijana saatuaan Mavilta päätöksen hyväksynnästä. Kaikki energiasuunnitelman laatijoiksi hyväksytyt julkaistaan Internet-osoitteessa http://snadi.mmm.fi/energianeuvonta/ Hyväksyntä on voimassa ensimmäisellä kerralla kaksi vuotta. Tämän jälkeen hyväksyntä on voimassa viisi vuotta kerrallaan. Hyväksyntää uudistetta-essa Maaseutuvirasto ottaa huomioon laatijan tekemien energiasuunnitelmien laadun.

3 Maatilan liittyminen energiaohjelmaan

Maatilojen energiaohjelmaan voivat liittyä kaikki maa- ja puutarhatilat. Energiasuunnitelmatuen saannin edellytyksenä on, että maatila on liittynyt maatilojen energiaohjelmaan. Maatila liittyy ohjelmaan toimittamalla liittymisasiakirjan *(Maatilojen energiaohjelman liittymisasiakirja*) toimivaltaiseen ELY-keskukseen, jonka jälkeen maatila saa ELY-keskukselta vahvistuksen liittymisestä. Liittymispäivämääräksi kirjataan se päivämäärä, jolloin liittymisasiakirja on todettu asianmukaisesti täytetyksi ja se on kirjattu Tukisovellukseen. Liittymisasiakirjan saapumisen jälkeen tiedot on tallennettava viivytyksettä Tukisovellukseen. Liittymisasiakirja löytyy Internet-osoitteesta http://lomake.mmm.fi.

Liittyminen on voimassa 31.12.2016 saakka. Tila sitoutuu kuitenkin raportoimaan vuoden 2016 energiankäyttötietonsa ja mahdolliset tehostamistoimenpiteensä vielä vuonna 2017, jos tietoja kysytään ohjelman seurantaa varten.

Jos tila ei ole aiemmin palauttanut Maatilalomaketta nro 101A tai Maatilan osalliset -lomaketta nro 101D on viljelijän palautettava ne kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle, jotta maatilojen energiaohjelmaan liittyneen tilan tiedot voidaan kirjata Tukisovellukseen.

Liittyessään ohjelmaan maatila suostuu luovuttamaan mm. yhteystietonsa, tuotantosuuntatiedon ja maatilan energiasuunnitelmaraporttiin liittyvät tiedot operaattorille. Liityttyään ohjelmaan maatila saa Motiva Oy:ltä infopaketin, jossa on mm:

- omavalvontasuunnitelman ohjeistus
- energiasuunnitelman sisältöä, toteutusta ja tavoitetta kuvaavat tiedot
- lisätiedon lähteitä.

Ohjelmasta irtisanominen

Tila voi irtisanoutua maatilojen energiaohjelmasta ilmoittamalla siitä kirjallisesti toimivaltaiseen ELY-keskukseen. Tuetun energiasuunnitelman tai -katselmuksen teettäneillä tiloilla raportointivelvollisuus säilyy vielä irtisanoutumisen jälkeenkin.

4 Maatilan Energiasuunnitelma

Energiasuunnitelman tekemisen käynnistää hyväksytty maatilan energiasuunnitelman laatija yhdessä tilan kanssa. Eri alueilla toimivia energiasuunnittelijoita löytää mm. Internet-osoitteesta: http://snadi.mmm.fi/energianeuvonta/ tai tiedustelemalla ohjelman operaattorilta.

Maatilan energiasuunnitelman toteutus jakautuu seuraaviin osiin:

1. Käynnistäminen (sisältää tilakäynnin ja raportoinnin)

- kenttätyöpäivän toteutus- ja raportointi
- sitoutuminen energianhallintaprosessiin
- jatkotoimenpiteistä sopiminen
- raportointi

2. Toteutus, seuranta ja jatkuva parantaminen

- sovittujen jatkotoimenpiteiden toteuttaminen
- jatkotoimenpiteiden päivittäminen

- jatkuvan parantamisen periaatteen toteutumisen seuranta
- tulosten raportointi

4.1 Maatilan energiasuunnitelman toteutus- ja raportointiohjeet

Maatilan energiasuunnitelman sisältö, tavoitteet ja kulku on kuvattu alla.

Sisältö:

- Ohjeellisesti yhden päivän kestoinen kenttätyö. Voi olla lyhyempi, jos
  - maatilan energiakustannukset ovat hyvin pienet
  - maatila on jo edennyt pitkälle energiahallinnassa.
- Perustuu tarpeellisiin ja saatavissa oleviin lähtötietoihin.
- Maatilan lähtökohdista kartoitetaan kohteen energian käytön suhteellinen merkittävyys ja liitetään energianhallinta osaksi maatilan muuta toimintaa ja toimintajärjestelmiä ts. sovitaan toimenpiteistä energianhallinnan jatkuvaksi parantamiseksi, uusiutuvien energiamuotojen edistämiseksi ja kustannussäästöjen saavuttamiseksi.
- Osallistujat:
  - maatilan energiasuunnitelman laatija
  - maatilan energian hankinnasta ja kustannuksista, toimintajärjestelmistä ja teknisistä järjestelmistä perillä ja vastuussa olevat henkilöt (esim. tilan omistaja tai hänen valtuuttamansa henkilöt).
- Ajankäytön suunnittelu:
  - On varattava riittävästi aikaa ja resursseja sitouttamiseen ja jatkotoimista päättämiseen. Koko tilakäynnin aikaa ei tule käyttää perustietojen täydentämiseen tai hankkimiseen, vaan näitä tietoja pyritään mahdollisuuksien mukaan sisällyttämään sovittaviin jatkotoimenpiteisiin.
- Työskentelytapa on keskusteleva (asiantuntija on koordinaattori).

Kenttätyöpäivän tavoite:

- Selvittää maatilan todellinen tietous energian hankintakustannuksista, energian kulutuksista ja kulutusten jakautumisesta sekä energian käytön tehokkuudesta.
- Motivoida energiatehokkuuden jatkuvaan parantamiseen ja uusiutuvien energiamuotojen käytön ja tuotannon edistämiseen.
- Kuvata yleisiä ja kokemuksiin perustuvia taloudellisia energiatehokkuuden parantamismahdollisuuksia.
- Kuvata menettelyt, joilla energiatehokkuus voidaan selvittää riittävän tarkasti ja joilla voidaan edistää energiatehokkuustoimenpiteiden toteutusta.
- Perustella mahdollisten jatkotoimenpiteiden tarvetta ja merkitystä, kuvata raportissa yhteisesti sovittujen jatkotoimien sisältöä ja esittää jokaiseen toimenpiteeseen mm.
  - vastuuhenkilö
  - aikataulu
  - säästöarviot ja investointien takaisinmaksuajat mahdollisuuksien mukaan.
- Esitellä toimenpiteittäin mahdolliset erikseen tilattavat ja tarvittavat palvelut sekä kuvata alueen palveluntarjontaa.
- Sitouttaa ja opastaa maatila omaehtoiseen energiatehokkuuden jatkuvaan parantamiseen, sopia yhteisesti toteutettavista jatkotoimista (toteuttajat ja aikataulu) sekä energian käyttöön, säästötoimenpiteisiin ja uusiutuvien energialähteiden käyttöön ja tuotantoon liittyvästä raportoinnista.

Kenttätyöpäivän kulku ja ohjeellinen ajankäyttö:

- Nykytilakeskustelu saatujen lähtötietojen perusteella (noin 1/3 ajasta = 2–3 h)

  - Maatilan toiminta, energiakustannusten suhteellinen merkitys maatilalla, historia/nykytila/tulevaisuuden suunnitelmat tuotannon ja energiankäytön sekä -hankinnan osalta.
  - Energian ja veden hankinta, uusiutuvien energiamuotojen käyttö ja hankinta/ tuotantomahdollisuudet.
  - maatilalla työskentelevät henkilöt ja energiavastuuhenkilö, energiatietojen nykyinen seuranta, kulutuksen ja kustannusten vuotuinen seuranta.
  - Energian tarve, laitetehokkuus, laitteiden käyttö ja muut toimintatavat.
  - Energian kulutuksen ja kustannusten jakaumat laiteryhmittäin ja energialajeittain.

- Työkalut ja palvelut (noin 1/3 = 1–2 h)
  - Maatilojen energian käyttöön ja säästöön liittyvät tuet (esim. mahdolliset investointituet jatkossa).
  - Energiapalvelut, (alueelliset) yhteistyökumppanit (sähkö- ja LVI-suunnittelutoimistot, energiakatselmoijat, puuenergianeuvojat, energiatoimistot jne.).

- Jatkotoimista sopiminen (noin 1/3 = 2 h)
  - Jatkossa toteutettavista toimenpiteistä sopiminen.
  - Jatkuvan parantamisen suunnitelma ja siihen sitoutuminen
  - Vastuuhenkilöt, erillisten energiamittausten mahdollinen tarve ja toteutus, energiaseuranta ja raportointi kohteessa, energian ominaiskulutukset eli energian kulutus suhteessa esim. tuotantomääriin tai rakennustilavuuksiin, energian kulutuksen tavoitteiden asettaminen, erillisselvitykset, energiatehokkuutta parantavien toimien toteutus tai toteutussuunnitelma ja energiainvestoinnit.

Energiasuunnitelmapäivän ensisijaisena tavoitteena on sitouttaa maatila energiatehokkuuden jatkuvaan parantamiseen tilan ehdoin ja sopia tilakohtaisesti jatkotoimenpiteiden toteuttamisesta tilan kanssa sovittavassa aikataulussa. Kenttätyöpäivän aikana yhteisesti sovittavat jatkotoimenpiteet ja niiden toteuttamistapa määräytyvät aina tapauskohtaisesti riippuen mm. tilan energian käytön suhteellisesta merkittävyydestä ja suuruudesta, tilan tietotasosta omasta energian käytöstään ja kustannusten synnystä, uusiutuvien energiamuotojen käytön nykytilasta ja tehostamismahdollisuuksista. Jatkossa maatila on vastuussa sovittujen jatkotoimenpiteiden toteuttamisesta ja raportoinnin päivityksistä (tavoitteena on, että maatila itse päivittää energiasuunnittelijan laatiman energiasuunnitelmaraportin tietoja vuosittain, mm. energiatiedot, raportoitujen tehostamistoimien toteuttamistilanne, uudet toimenpiteet).

Energiasuunnitelman toteutuksessa on huomioitava vuodenaikojen merkitys sekä maatilan henkilöiden mahdollisuudet panostaa ja keskittyä työhön. Kenttätyöpäivän ajoittaminen talvikauteen on erityisesti kotieläintiloilla energiatehokkuuden havainnoimisen ja rakennusten lämmityskulutuksen tarkastelun kannalta usein suositeltavaa.

Maatilan Energiasuunnitelma on toteutettava ja raportoitava asetusta, määräyksiä ja kohdan 1.3 mukaista ohjeistuksia noudattaen.

4.2 Energiasuunnitelman laatu ja tietojen toimittaminen

Energiasuunnitelman laatija vastaa energiasuunnitelma-asetuksen, määräysten ja ohjeistuksen noudattamisesta. Maatila vastaa omalta osaltaan mahdollisesta seurantatietojen toimittamisesta operaattorille. Mavi valvoo energiasuunnitelmien toteutusta ja laatua. Operaattori avustaa Mavia laadunvalvonnassa.

Raportin tarkastuksessa arvioidaan energiasuunnitelman tuloksellisuutta ja ohjeistuksen noudattamista seuraavin kysymyksin:

1. **Noudattaako energiasuunnitelmaraportti muodoltaan Mavin ja operaattorin ohjeita, erityisesti:**

- kansilehti ohjeen mukainen
- sisällysluettelo ohjeen mukainen
- raportoinnissa käytetty ohjeen taulukkopohjia (taulukot 1 ja 2, jota on toimitettava toimivaltaiseen ELY-keskukseen paperiversiona ja operaattorille Excel-tiedostona tulosten seuraamiseksi ja kirjaamiseksi).

2. Onko energiasuunnitelmaraportissa esitetty:

- **vuotuiset energian kulutukset ja kustannukset lajeittain?**

Jos ei => jatkotoimenpiteet, aikataulu ja vastuuhenkilöt.

- **vuotuisen energian kulutuksen jakaumat energialajeittain tärkeimpiin laite- ja kohderyhmiin suurimpien kustannusten aiheuttajien selvittämiseksi?**

Jos ei => jatkotoimenpiteet, aikataulu ja vastuuhenkilöt.

3. Onko kohteessa toteutettu energian kulutusseuranta; energian ominaiskulutusten seuranta lajeittain?

Jos ei => onko jatkotoimina sovittu ja kirjattu, miten kehitystyötä käynnistetään, aikataulu ja vastuuhenkilöt.

4. Onko uusiutuvien energiamuotojen käyttö- ja tuotantomahdollisuudet tarkasteltu?

Jos ei => jatkotoimenpide-ehdotukset, vastuuhenkilöt ja aikataulu.

5. Onko toteutettavista energiatehokkuustoimenpiteistä ja muista jatkotoimenpiteistä sovittu aikatauluineen ja vastuuhenkilöineen?

6. Voiko raportista havaita, että energiatehokkuuden jatkuvan seurannan, ylläpidon ja parantamisen prosessi on käynnistynyt?

5 Tuki energiahallintapalveluihin

Energiasuunnitelma-palvelu

Valtioneuvoston asetus (1000/2009 muut. 1287/2009) maatilan energiasuunnitelmatuesta määrittelee tukiperusteet ja tuet. Maaseutuviraston määräyksessä (17/10) on säädetty tuenhakua koskevista velvoitteista.

Vuodelle 2010 maatilojen energiaohjelmaan on käytettävänä 2,1 miljoonaa euroa (0,5 milj euroa siirtyy vuodelta 2009 vuodelle 2010). Jatkossa tukimäärään vaikuttaa mm. se, kuinka paljon energiasuunnitelmia tehdään.

5.1 Tuen saaja

Maatilan energiasuunnitelmatuen saaja on suunnitelman laatija tai hänen taustaorganisaationsa, joka laatii energiasuunnitelman energiaohjelmaan liittyneen, tukikelpoisen maatilan toimeksiannosta. Maatilan energiasuunnitelmatuen saajan tulee olla elinkeinonharjoittaja (julkisoikeudellinen yhteisö, yksityisoikeudellinen yhteisö, luonnollinen henkilö) tai säätiö, joka on merkitty ennakkoperintärekisteriin.

Tuetun maatilan energiasuunnitelman voi saada maatalouden alkutuotantoa harjoittava maatila, joka on oikeutettu maa- ja puutarhatalouden tukiin[1] maatilan energiasuunnitelman laatimisvuonna.

Maatilan energiasuunnitelmatukea voi saada vain yhden kerran maatilaa kohti. Tukea ei myönnetä suunnitelmalle, jonka suunnittelija aikoo laatia omalle tilalleen.

5.2 Tuen hakeminen

Maatilan energiasuunnitelman laatijan on haettava tukea Mavin vahvistamalla lomakkeella nro 287 toimivaltaiselta ELY-keskukselta ennen maatilan energiasuunnitelman laatimista. Suunnitelma voidaan laatia aikaisintaan samana päivänä, jolloin suunnitelman laatija saa päätöksen tuen myöntämisestä. Hakemalla tukea ennen suunnitelman laadintaa, voidaan varmistua siitä, että määrärahaa on käytettävissä.

Tuen myöntämisen edellytyksenä on mm., että

- Mavi on hyväksynyt suunnitelman laatijan.
- Energiasuunnitelman laatija toimittaa Mavin hyväksymän lomakkeen nro 287 toimivaltaiseen ELY-keskukseen.
- Maatila, jolle suunnitelma on tarkoitus tehdä, on liittynyt maatilojen energiaohjelmaan ja on oikeutettu maa- ja puutarhatalouden tukiin maatilan energiasuunnitelman laatimisvuonna (ks. kohta 5.1).
- Määrärahaa on käytettävissä.

5.3 Tuen maksaminen

Suunnitelman tekemisen jälkeen maatilan energiasuunnitelman laatijan/taustaorganisaation on haettava tuen maksua toimivaltaiselta ELY-keskukselta Mavin vahvistamalla lomakkeella nro 288. Maksuhakemukseen liitetään eritelty selvitys maatilan energiasuunnitelman laatimisen kustannuksista, selvitys maatilan maksamasta omarahoitusosuudesta energiasuunnitelman laatijalle sekä jäljennös maatilan energiasuunnitelmasta. Maatilan energiasuunnitelman laatijan on toimitettava jäljennös maatilan energiasuunnitelmasta myös operaattorille[2].

Tuen maksamisen edellytyksenä on mm., että

- Mavi on hyväksynyt suunnitelman laatijan.
- Maatila, jolle suunnitelma on tehty, on liittynyt maatilojen energiaohjelmaan ja on oikeutettu maa- ja puutarhatalouden tukiin (ks. kohta 5.1).
- Energiasuunnitelman laatija on saanut hyväksytyn päätöksen tuen myöntämisestä.
- ELY-keskukselle toimitetaan maksuhakemus, jossa on liitteenä eritelty selvitys maatilan energiasuunnitelman laatimisen kustannuksista, jäljennös maatilan energiasuunnitelmasta (toimitettava myös Motiva Oy:lle) sekä selvitys maatilan suoraan energiasuunnitelman laatijalle maksamasta omarahoitusosuudesta[3].

---

[1] Tuetun maatilan energiasuunnitelman voi saada maatalouden alkutuotantoa harjoittava maatila, joka on oikeutettu tukeen jonkin alla mainitun lain nojalla: 1) maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007), 2) maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetun lain (1443/2006), 3) luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista annetun lain (1440/2006), 4) maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain (1559/2001) tai 5) tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain (557/2005) nojalla.

[2] Maatilan energiasuunnitelman kopio toimitetaan operaattorille seuraavassa muodossa: taulukot 1 ja 2 Excel-muodossa ja muut raportin osat Word-muodossa tai paperikopiona).

[3] Tuenmaksun yhtenä edellytyksenä on se, että viljelijä on maksanut omarahoitusosuuden suunnitelman laatijalle/taustaorganisaatiolle. Osapuolet joutuvat sopimaan jatkosta keskenään, jos viljelijä ei maksa omavastuuosuuttaan suunnitelman laatijalle/taustaorganisaatiolle. Epäselvyyksien välttämiseksi tulisi osapuolten tehdä kirjallinen sopimus vastuista ennen suunnitelman laatimista. Jos osapuolet eivät pääse keskenään sopimukseen, osapuolet ratkaisevat asian riita-asiana käräjäoikeudessa.

- Suunnitelma täyttää sille asetetut vaatimukset.

5.4 Energiasuunnitelmatuen piiriin hyväksyttävät kustannukset

Ennen suunnitelman laatimista on maatilan energiasuunnitelman laatijan kerrottava suunnitelman tilaavalle tilalle siitä aiheutuvien kokonaiskustannusten määrä. Maatilan energiasuunnitelman laatimisen tukikelpoisten kustannusten enimmäismäärä on 1 100 euroa suunnitelmaa kohti. Arvonlisäveroa ei katsota tukikelpoiseksi kustannukseksi. ELY-keskus myöntää ja maksaa maatilan energiasuunnitelman laatijalle tuen, jonka määrä on 85 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista. Maatila maksaa oman rahoitusosuutensa suoraan maatilan energiasuunnitelman laatijalle.

Esim. 1. Maatilan energiasuunnitelman kokonaishinta on 861 euroa, josta arvonlisäveron (alv 23 %) osuus on 161 euroa. Maatilan energiasuunnitelman hyväksytyt kustannukset ilman arvonlisäveroa ovat 700 euroa. Tästä arvonlisäverottomista kustannuksista tukea maksetaan energiasuunnitelman laatijalle 700 x 85/100 = 595 euroa. Viljelijä maksaa omavastuuosuutena suoraan suunnitelman laatijalle näin ollen 266 euroa.

Esim. 2. Maatilan energiasuunnitelman kokonaishinta on 1 353euroa, josta arvonlisäveron (alv 23 %) osuus on 253 euroa. Maatilan energiasuunnitelman hyväksytyt kustannukset ilman arvonlisäveroa ovat 1 100 euroa. Tästä arvonlisäverottomista kustannuksista tukea maksetaan energiasuunnitelman laatijalle 1 100 x 85/100 = 935 euroa. Viljelijä maksaa omavastuuosuutena suoraan suunnitelman laatijalle näin ollen 418 euroa.

Esim. 3. Maatilan energiasuunnitelman kokonaishinta on 1 500 euroa, josta arvonlisäveron (alv 23 %) osuus on 280,49 euroa. Maatilan energiasuunnitelman hyväksytyt kustannukset ilman arvonlisäveroa ovat 1 100 euroa (hyväksyttävien kustannusten enimmäismäärä). Tästä arvonlisäverottomista kustannuksista tukea maksetaan energiasuunnitelman laatijalle 1 100 x 85/100 = 935 euroa. Viljelijä maksaa omavastuuosuutena suoraan suunnitelman laatijalle näin ollen 565 euroa.

6 Maatilan energiaohjelman seuranta

Tuetun energiasuunnitelman teettäneiden ja omavalvontaa toteuttavien tilojen joukosta tullaan satunnaisesti valitsemaan tilat, joiden tulee raportoida energiankäyttötietonsa sekä tietoja toteutetuista tehostamistoimenpiteistä ja uusituvan energian käytöstä. Pääasiassa tietoja kysytään ohjelman päättymiseen saakka (31.12.2016). Tila sitoutuu kuitenkin raportoimaan vuoden 2016 energiankäyttötietonsa ja mahdolliset tehostamistoimenpiteensä vielä vuonna 2017, jos tietoja kysytään ohjelman seurantaa varten. Raportoinnin tarkoituksena on saada ohjelman toimivuudesta kattava käsitys ja mahdollistaa sen kehittäminen jatkossa.

7 Valvonta

ELY-keskus tarkastaa kaikki tuki- ja maksuhakemukset, niiden oikeellisuuden, tukikelpoisuuden ja kustannusten tukikelpoisuuden. Lisäksi ELY-keskus tarkastaa, että energiasuunnitelma täyttää sille Mavin ohjeissa asetetut vaatimukset.

Energiasuunnitelmien laadunvalvonnassa Mavia avustaa MMM:n valitsema operaattori. Kaikkien energiasuunnitelmien laatijoiden ensimmäisiin tuettuihin energiasuunnitelmiin kohdiste-

taan laaduntarkastus. Tämän jälkeen suunnitelmien laatua tarkastetaan riskianalyysiin perustuvan otannan mukaisesti.

Mavi valvoo operaattorin toimintaa. Lisäksi Mavi tekee tarvittaessa laadunvalvontaa tuen myöntämis- ja maksumenettelyihin.

Säädökset

Vain kulloinkin voimassa olevat säädökset ovat virallisia lähteitä. Yleisohje on annettu seuraavien säädösten perusteella:

Valtioneuvoston asetus maatilan energiasuunnitelmatuesta 1000/2009 (muut. 1287/2009)
Valtionavustuslaki 668/2001
Maaseutuviraston määräys maatilan energiasuunnitelmatuen ja maatilan energiasuunnittelijan pätevyyden hakemisesta 17/10

Hyödyllisiä linkkejä

www.mavi.fi/maatilojenenergiaohjelma
www.mmm.fi/maatilojenenergiaohjelma
www.motiva.fi/maatilat
http://lomake.mmm.fi
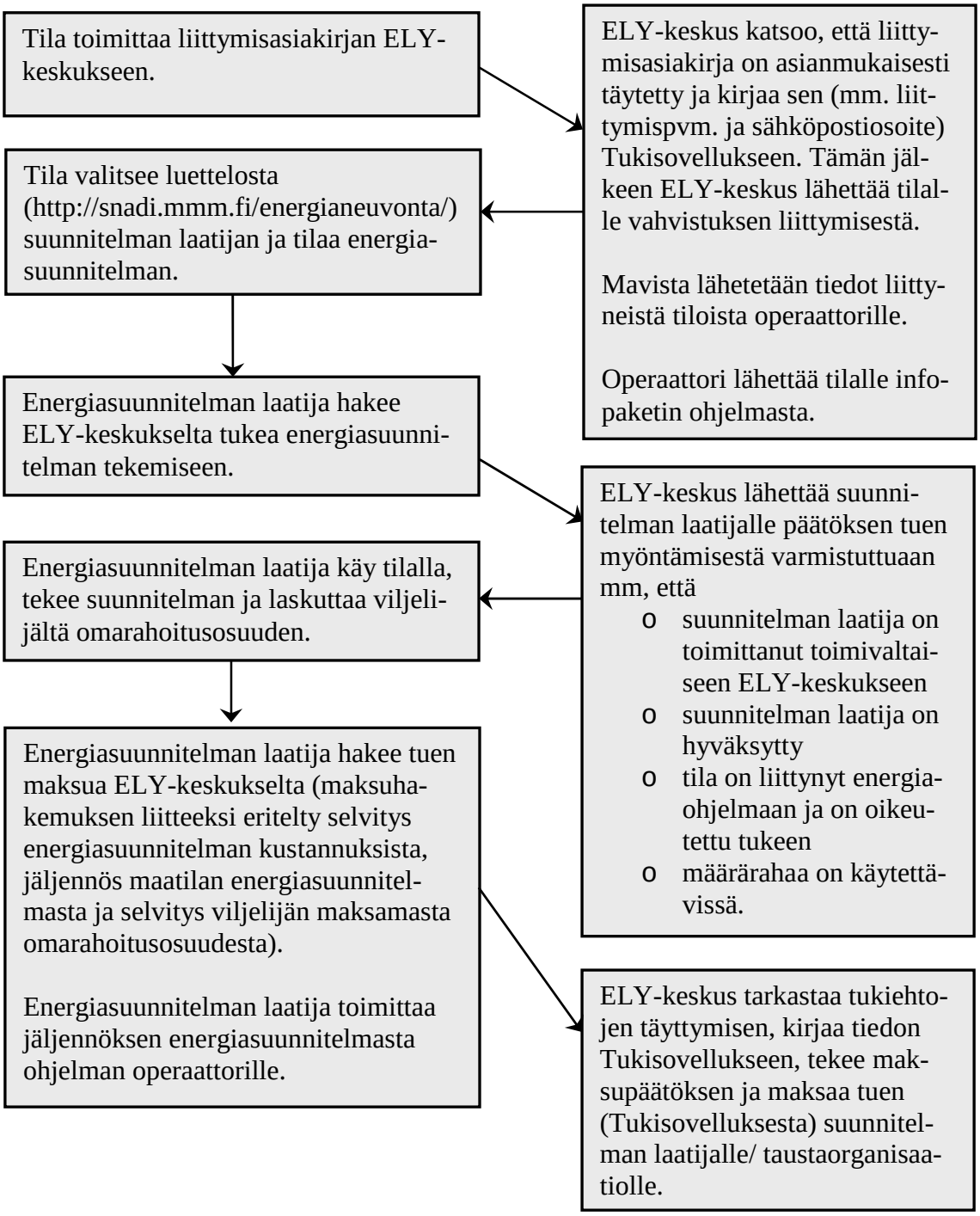
Liite 1. Maatilan liittyminen energiaohjelmaan ja suunnitelmatuen haku